

ความดันโลหิตสูง

Kuan Huei Ng, MBBS, MRCP; Adrian G Stanley, BSc, MRCP; Bryan Williams, BSc, MD, FRCP, FAHA
แปลและเรียบเรียงโดย นพ.ปรกรณ์ โล่ห์เลขา

ความดันโลหิตสูงเป็นโรคที่พบบ่อย เป็นสาเหตุของทุพพลภาพและการเสียชีวิตมากที่สุด แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่ ความดันโลหิตสูงชนิดปฐมภูมิ (primary หรือ essential hypertension) คือ กลุ่มความดันโลหิตสูงที่พบส่วนใหญ่ และยังไม่ทราบสาเหตุที่แน่ชัด พบได้ประมาณร้อยละ 90 และความดันโลหิตสูงชนิดทุติยภูมิ (secondary hypertension) เป็นกลุ่มความดันโลหิตสูงที่มีสาเหตุแน่ชัด พบได้ประมาณร้อยละ 10 ดังนั้นการประเมินผู้ป่วยกลุ่มนี้จึงประกอบไปด้วย การประเมินปัจจัยเสี่ยงทางหัวใจและหลอดเลือด การค้นหาสาเหตุของความดันโลหิตสูง และหาภาวะแทรกซ้อน ปัจจุบันได้อาศัยข้อมูลจากการวิเคราะห์หอกิมาน และแนวทางเวชปฏิบัติต่างๆ เป็นแนวทางการรักษาเพื่อให้ผู้ป่วยได้ประโยชน์สูงสุด

การวินิจฉัยความดันโลหิตสูง

ในคลินิกเวชปฏิบัติทั่วไป แพทย์มักพบผู้ป่วยที่มีความดันโลหิตสูงอยู่เป็นประจำ และจะให้ทำการวินิจฉัยโรคความดันโลหิตสูงถ้าตรวจพบว่าผู้ป่วยมีความดันโลหิตตั้งแต่ 140/90 มม.ปรอท (ตารางที่ 1) นอกจากนี้จะสามารถแบ่งระดับความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูงเป็นเกรดตามระดับความดันโลหิตที่วัดได้ (ตารางที่ 2) ซึ่งแนวทางในการรักษานั้นจะขึ้นกับความรุนแรงที่วัดได้

ระบาดวิทยา

ความชุกของโรคความดันโลหิตสูงพบได้ประมาณร้อยละ 20-30 ของประชากร และพบมากขึ้นเรื่อยๆ ตามอายุที่มากขึ้นของประชากร ในกลุ่มผู้สูงอายุมักพบว่าผู้ป่วยเป็น isolated systolic hypertension ได้บ่อยกว่า เนื่องจากหลอดเลือดแดงเสียการยืดหยุ่นตัวหรือมีการแข็งตัวของหลอดเลือดแดงมากขึ้นตามอายุที่มากขึ้นนั่นเอง เรามักพบโรคความดันโลหิตสูงร่วมกับโรคอื่นๆ ทางเมตาบอลิก เช่น ผู้ป่วยมักมีไขมันสูง

ตารางที่ 1. Normal values for office, 24-hour and home blood pressure in nonpregnant adults*

Blood pressure reading	Normal value (mmHg)
Office (seated, resting)	<140/90
24-hour	
• Daytime (awake)	<135/85
• Night-time (asleep)	<120/70
• 24-hour average	<130/80
Home (awak, mean of multiple measurements)	<135/85

* 24-hour blood pressure ranges reproduced with permission from the National Heart Foundation of Australia.

ตารางที่ 2. Definitions and Classification of blood pressure (BP) levels (mmHg)

Category	Systolic		Diastolic
Optimal	<120	and	<80
Normal	120–129	and/or	80–84
High normal	130–139	and/or	85–89
Grade 1 hypertension	140–159	and/or	90–99
Grade 2 hypertension	160–179	and/or	100–109
Grade 3 hypertension	≥180	and/or	≥110
Isolated systolic hypertension	≥140	and/or	<90

Isolated systolic hypertension should be graded (1,2,3) according to systolic blood pressure values in the ranges indicated, provided that diastolic values are <90 mmHg.

น้ำตาลในเลือดสูง หรือเป็นเบาหวานร่วมด้วย ซึ่งจะเพิ่มความเสียหายทางหัวใจและหลอดเลือด ในผู้ป่วย

สาเหตุ

โรคความดันโลหิตสูงแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ ความดันโลหิตสูงชนิดปฐมภูมิ (primary หรือ essential hypertension) ซึ่งเป็นกลุ่มความดันโลหิตสูงที่พบส่วนใหญ่ และยังไม่ทราบสาเหตุที่แน่ชัด พบได้ประมาณร้อยละ 90 และความดันโลหิตสูงชนิดทุติยภูมิ (secondary hypertension) เป็นกลุ่มความดันโลหิตสูงที่มีสาเหตุแน่ชัด พบได้ประมาณร้อยละ 10

ความดันโลหิตสูงชนิดปฐมภูมิ หรือกลุ่มที่ไม่ทราบสาเหตุ อาจเกิดจาก 2 ปัจจัยร่วมกัน คือ พันธุกรรมที่มีผลต่อการทำงานของระดับเกลือโซเดียมในร่างกาย (เช่น GRK4, WNK1, KLK1) ร่วมกับปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม เช่น อาหารที่รับประทานและพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป เป็นปัจจัยส่งเสริมที่ทำให้มีความดันโลหิตสูงมากขึ้นนั่นเอง

ความดันโลหิตสูงชนิดทุติยภูมิ เป็น

กลุ่มความดันโลหิตสูงที่มีสาเหตุแน่ชัด หากรู้และแก้ไขที่สาเหตุได้ ผู้ป่วยอาจหายจากโรคความดันโลหิตสูง โรคใดเป็นสาเหตุที่พบบ่อยที่สุดประมาณร้อยละ 50 ของความดันโลหิตสูงชนิดทุติยภูมิ รองลงมาได้แก่ กลุ่มความผิดปกติของต่อมไร้ท่อ เช่น hyperaldosteronism, pheochromocytoma และการใช้ยาบางชนิด เช่น ยาแก้ปวดกลุ่ม NSAIDs, Coxibs, ยาคูมก่าเน็ด และอาหารเสริมจำพวกโสม ซึ่งถ้าหยุดการใช้ยาดังกล่าว ความดันโลหิตที่สูงอาจหายเป็นปกติหรือควบคุมได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ยังมีโรคนอนกรนที่พบบ่อยขึ้นจากผู้ป่วยในปัจจุบันที่มีโรคอ้วนกันมากขึ้นนั่นเอง

การประเมินผู้ป่วย

ประวัติ

ส่วนใหญ่แล้วมักไม่พบอาการ ดังนั้นจึงถือว่าเป็นภัยเงียบหรือ silent killer การวินิจฉัยส่วนใหญ่พบโดยบังเอิญ หรือพบระหว่างการมาตรวจสุขภาพ หากตรวจพบว่ามีความดันโลหิตสูง ควรถามถึงอาการ ระยะเวลาดำเนินการรักษา โรคประจำตัวอื่นๆ เช่น โรคเบาหวาน ไขมันสูง การสูบบุหรี่

ตารางที่ 3. Causes of secondary hypertension

Renal

- Diabetic renal disease
- Chronic pyelonephritis
- Renovascular hypertension
- Obstructive nephropathy
- Renal parenchymal disease
- Renin-secreting tumours

Endocrine

- Mineralocorticoid hypertension
- Conn’s syndrome
- Bilateral/unilateral adrenal hyperplasia
- Glucocorticoid-remediable aldosteronism
- Adrenal carcinoma
- Deoxycorticosterone excess
- Congenital adrenal hyperplasia
- 11β-Hydroxylase deficiency
- 17α-Hydroxylase deficiency
- Glucocorticoid receptor resistance
- Cortisol excess
- Cushing’s syndrome
- 11β-Hydroxysteroid dehydrogenase deficiency
- Apparent mineralocorticoid excess
- Glycyrrhetic acid (liquorice)
- Pheochromocytoma
- Oral contraceptive and oestrogen replacement
- Hypothyroidism/hyperthyroidism
- Acromegaly
- Hyperparathyroidism/hypercalcaemia
- Carcinoid syndrome

Genetic diseases of renal tubular function

- Liddle’s syndrome
- Gordon’s syndrome
- Gain-of-function mutation of the mineralocorticoid receptor

Other

- Co-arctation of the aorta
- Psychogenic
- Sleep apnoea
- Drug-induced (eg, cocaine)
- Pregnancy

ที่จะเพิ่มความเสี่ยงทางหัวใจและหลอดเลือดของผู้ป่วย และถามถึงภาวะแทรกซ้อนจากความดันโลหิตสูง เช่น โรคหัวใจขาดเลือด ภาวะหัวใจล้มเหลว โรคหลอดเลือดคสมอง หลอดเลือดแดงส่วนปลาย โรคไต นอกจากนี้ควรซักประวัติครอบครัว การตั้งครรภ์ ครรภ์เป็นพิษ การดำเนินชีวิต การรับประทาน อาหาร รวมทั้งการรับประทานยา และอาหารเสริมชนิดต่างๆ และถ้าสงสัยบางโรค เช่น pheochromocytoma ควรถามประวัติที่เกิดร่วมระหว่างความดันโลหิตสูงเป็นพักๆ เช่น ใจสั่น แขนหน้าอก เหงื่อแตก

การตรวจร่างกาย

การตรวจร่างกายที่สำคัญคือการตรวจวัดอย่างถูกต้องว่าผู้ป่วยมีความดันโลหิตสูงจริงด้วยวิธีมาตรฐาน โดยตรวจวัดหลังนั่งพัก 5 นาที ในการวัดครั้งแรกควรวัดทั้ง 2 แขน ทำการวัด 3 ครั้งแล้วหาค่าเฉลี่ยของการวัดใน 2 ครั้งหลัง ในผู้สูงอายุจะต้องวัดทั้งท่านอนและยืนเพื่อหา postural hypotension ด้วย นอกจากนี้ควรตรวจหาภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ของโรคความดันโลหิตสูง เช่น มีอาการแสดงของภาวะหัวใจล้มเหลว คลำชีพจรที่คอและขาเพื่อหาโรคหลอดเลือดแดงส่วนปลาย และตรวจหาความดันโลหิตสูงชนิดทุติยภูมิถ้ามีอาการและอาการแสดงที่ทำให้สงสัย เช่น การดูลักษณะร่างกายว่าเข้าข่าย acromegaly, Cushing's disease หรือไม่ คลำขนาดไตเพื่อดูว่าไตโตทำให้สงสัย polycystic kidney หรือ hydronephrosis หรือไม่มี renal bruit ที่ท้องหรือไม่ ที่จะสงสัย renal artery stenosis และควรตรวจ funduscopy เพื่อตรวจหาชนิดของ hypertensive retinopathy ที่ตาของผู้ป่วยด้วย

การส่งตรวจเพิ่มเติม

อย่างน้อยควรได้รับการตรวจปัสสาวะเพื่อดูเม็ดเลือดและโปรตีนในปัสสาวะ ตรวจระดับ serum creatinine คำนวณหา eGFR และดู electrolyte ระดับน้ำตาล ไขมันในเลือด และทำการตรวจ ECG ในรายที่สงสัยว่าจะมีความดันโลหิตสูงชนิดทุติยภูมิ จึงจะส่งตรวจเฉพาะเจาะจงต่อไป

การตรวจวัดความดันโลหิตนอกโรงพยาบาล

การใช้เครื่องวัดความดันโลหิตแบบ 24 ชั่วโมง หรือ ambulatory blood pressure monitoring (ABPM) สามารถช่วยให้แพทย์วินิจฉัยความดันโลหิตได้ถูกต้องมากขึ้นและยังช่วยบอกถึง target organ damage ได้ดีกว่าการวัดความดันโลหิตโดยวิธีทั่วไป โดยเฉพาะในผู้ป่วยที่มีความดันโลหิตสูงเป็นบางครั้งและไม่แน่ใจว่าผู้ป่วยจะเป็นโรคความดันโลหิตสูงหรือไม่ หรือผู้ป่วยกลุ่ม white-coat hypertension ที่มีความดันโลหิตสูงขณะตรวจที่คลินิกหรือในโรงพยาบาล แต่เมื่อผู้ป่วยอยู่ที่บ้านความดันโลหิตจะอยู่

ในเกณฑ์ปกติ

ในปัจจุบันการใช้ ABPM ยังมีข้อจำกัดโดยพบว่าร้อยละ 30 ของผู้ป่วยไม่สามารถทนใช้จนครบ 24 ชั่วโมงได้ จึงต้องใช้เครื่องวัดความดันโลหิตแบบอัตโนมัติซึ่งหาได้ง่ายในปัจจุบันมาใช้ในการวัดความดันโลหิตเองที่บ้าน หรือ home blood pressure monitoring (HBPM) ที่ผ่านมาตรฐานที่ต้องการให้ผู้ป่วยวัดความดันโลหิตเองที่บ้าน แพทย์จะต้องให้คำแนะนำผู้ป่วยถึงวิธีการวัดที่ถูกต้อง และค่าที่นำมาแปลผลต้องเป็นค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวัดในท่าหนึ่ง 2-3 ครั้ง ผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้ตัดค่าที่วัดได้ครั้งแรกออกไปแล้วหาค่าเฉลี่ย ถ้าพบว่าความดันโลหิตที่บ้านโดยเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับ 135/85 มม.ปรอท ถือว่ามีโรคความดันโลหิตสูง (ตารางที่ 1) ในปัจจุบันมีเครื่องวัดความดันโลหิตแบบอัตโนมัติหลายรุ่นที่ใส่โปรแกรมมาตรฐานการวินิจฉัยความดันโลหิตของ European Society of Hypertension ไว้เพื่อช่วยในการวินิจฉัยที่ถูกต้องและให้เป็นมาตรฐานเดียวกันในการตรวจวัดเองที่บ้าน และติดตาม

User procedures

Condition of measurements

- 5 min rest, 30 min without smoking or caffeine
- Seated, back supported, arm resting on the table
- Correct cuff bladder placement
- Immobile, legs uncrossed, not talking, relaxing
- Repeated readings at 1-2 min intervals
- Results written down if devices without memory

How often and how many times to measure

- Initial assessment, assessment of treatment, and in the long-term follow-up before each clinic/office visit
- 7 days of measurements
- Two measurements for each session
- Morning and evening readings per day (before drug intake and before eating)
- First day of each monitoring session to be discarded
- Long-term follow-up: one to two measurements per week (debated)

ผลการรักษาว่าผู้ป่วยสามารถควบคุมความดันโลหิตได้ดีจริงหรือไม่

แนวทางการรักษา

จากข้อมูล ESH 2009 update guideline hypertension โดยอ้างอิงจากหลักฐานการศึกษาเชิงประจักษ์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้แนะนำให้เริ่มรักษาผู้ป่วยถ้าตรวจพบที่มีความดันโลหิตสูงตั้งแต่ grade 1 หรือ 140/90 มม.ปรอท โดยแนะนำว่าในกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่ำถึงปานกลาง ให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นระยะเวลาหนึ่ง และสามารถพิจารณาให้ยาถ้าตรวจพบว่าผู้ป่วยมีความเสี่ยงสูง หากผู้ป่วยมีความดันโลหิตสูง grade 2 หรือ grade 3 สามารถเริ่มให้ยารักษาได้เลย โดยเป้าหมายของการรักษาอยู่ที่การควบคุมความดันโลหิตให้ต่ำกว่า 140/90 มม.ปรอท และพยายามควบคุมความดัน systolic ให้อยู่ระหว่าง 130-139 มม.ปรอท และความดัน diastolic ให้อยู่ระหว่าง 80-85 มม.ปรอท ส่วนความเชื่อที่ว่าในกลุ่มผู้ป่วยที่มีความเสี่ยงสูง เช่น โรคเบาหวาน โรคหัวใจ ให้ควบคุมความดันโลหิตให้ต่ำกว่าผู้ป่วยทั่วไป และสามารถเริ่มให้การรักษาเมื่อผู้ป่วยกลุ่มดังกล่าวมีความดันโลหิตสูงตั้งแต่ 130/80 มม.ปรอทนั้นในปัจจุบันยังไม่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าจะได้ผลการรักษาที่ดีกว่า

การรักษาโดยไม่ใช้ยา โดยการควบคุมอาหารและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (dietary and life style change)

การควบคุมอาหารและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สามารถลดความดันโลหิตและลดความเสี่ยงทางหัวใจและหลอดเลือดลงได้

และยังควรได้รับการปฏิบัติในทุกระดับความรุนแรงของความดันโลหิตสูง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ การลดน้ำหนักในรายที่น้ำหนักเกินเกณฑ์มาตรฐาน รับประทานอาหารที่ลดโซเดียมและมีกากใย ลดปริมาณเกลือโซเดียม เพิ่มการออกกำลังกาย ลดการดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการลดความดันโลหิตสำหรับการเลิกบุหรี่ ไม่ช่วยลดความดันโลหิต แต่ช่วยลดความเสี่ยงทางหัวใจและหลอดเลือดลงได้

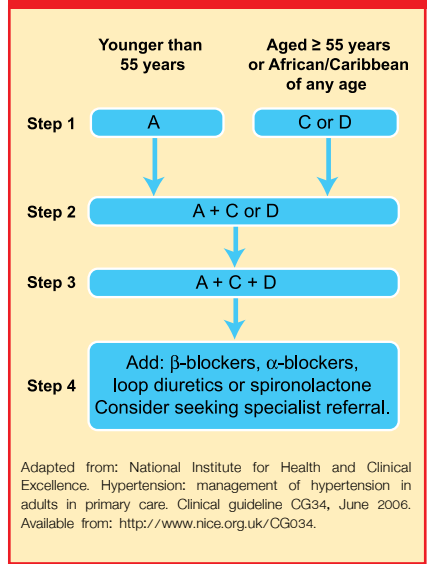
การใช้ยารักษาโรคความดันโลหิตสูงที่เหมาะสม

ในผู้ป่วยที่มีโรคอื่น ๆ ทางเมตาบอลิกร่วมด้วย ควรหลีกเลี่ยงยาในกลุ่ม diuretics และ β -blockers เนื่องจากมีแนวโน้มก่อให้เกิดเบาหวานหรือมีฤทธิ์ pro-diabetogenic effect ในอนาคตได้

จาก ESH Guideline 2009 ยังแนะนำให้เริ่มยารักษาโรคความดันโลหิตสูงเพียงชนิดเดียวก่อน แต่ในทางปฏิบัติพบว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่ที่ควบคุมความดันโลหิตได้ มักจะได้รับการรักษาตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไป ดังนั้นการจะตัดสินใจเลือกใช้ยาเริ่มต้น 1 หรือ 2 ชนิดตั้งแต่แรกนั้นต้องดูหลายๆ ปัจจัยร่วมกัน ทั้งประวัติของผู้ป่วย และผลต่ออวัยวะเป้าหมาย โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงหรือความดันโลหิตสูงมาก ควรใช้ยาตั้งแต่ 2 ชนิดตั้งแต่แรกเริ่ม ดังนั้นในการเลือกยา อาจใช้ยา 2 ชนิดแยกกันหรือใช้ยาที่เป็นสูตรผสมคงที่ที่เหมาะสมและเสริมฤทธิ์กัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความร่วมมือของผู้ป่วย (รูปที่ 1 และ 2)

แนวทางในการเลือกใช้ยาจากข้อมูลของ NICE/British Hypertension Society guideline ได้แนะนำ ACD rule โดยแบ่งผู้ป่วยเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ high renin ซึ่งมักพบในผู้ป่วยที่อายุน้อยกว่า 55 ปี ซึ่งจะ

รูปที่ 1. 'ACD rule' for the treatment of newly diagnosed patients with hypertension

Adapted from: National Institute for Health and Clinical Excellence. Hypertension: management of hypertension in adults in primary care. Clinical guideline CG34, June 2006. Available from: <http://www.nice.org.uk/CG034>.

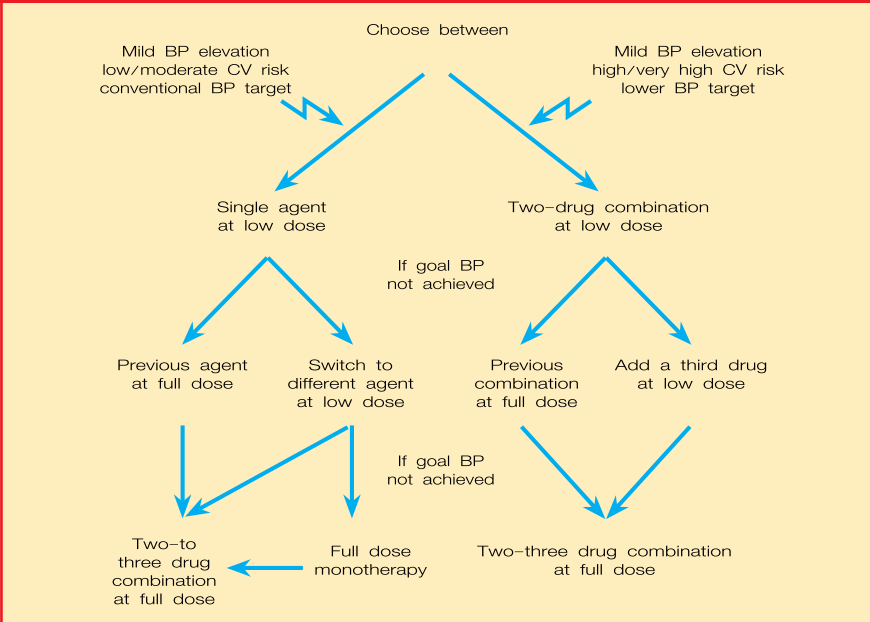
ตอบสนองดีกับยาในกลุ่ม ACE inhibitors หรือยาในกลุ่ม ARBs และกลุ่มที่ 2 คือ low renin ซึ่งมักพบในผู้ป่วยที่อายุมากกว่า 55 ปี ซึ่งจะตอบสนองดีกับยาในกลุ่ม calcium blockers กับ diuretic ดังนั้นในการเริ่มใช้ยาอาจใช้ ACD rule เป็นแนวทางในการรักษา แต่เมื่อยังไม่สามารถควบคุมความดันโลหิตได้ โดยการให้ยาตั้งแต่ 3 ชนิดขึ้นไป หรือในขั้นที่ 3 แล้ว จะเรียกกลุ่มนี้ว่า resistant hypertension ซึ่งอาจต้องให้ยาชนิดอื่นๆ ต่อไปตาม step 4 หรือส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางดูแลต่อไป

ยารักษาโรคความดันโลหิตสูง

ในบทความนี้จะให้ข้อมูลของยาชนิดต่างๆ กลไกการออกฤทธิ์ ข้อบ่งชี้ในการใช้ และผลข้างเคียงของยาที่ควรทราบโดยย่อ (ตารางที่ 4)

เราสามารถแบ่งยารักษาโรคความดันโลหิตสูงเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ ยาที่ออกฤทธิ์

รูปที่ 2. Monotherapy versus combination therapy strategies

ที่ระบบประสาทอัตโนมัติ (autonomic nervous system) ยาที่ออกฤทธิ์ที่ระบบ renin-angiotensin-aldosterone system (RAAS) และกลุ่มที่ออกฤทธิ์โดยตรงที่หลอดเลือดแดง (locally acting vascular mediator)

Calcium Channel Blockers

กลไกการออกฤทธิ์: ยากลุ่มนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ dihydropyridine และ non-dihydropyridine โดยกลุ่มแรกคือ ยา nifedipine, ยา amlodipine, ยา felodipine, ยา manidipine และยา lercadipine จะออกฤทธิ์เด่นที่การขยายหลอดเลือดแดงโดยตรง โดยการยับยั้ง calcium influx ผ่าน

ตารางที่ 4. List of medications commonly used in the management of hypertension

Class of drug	Mechanism of action	Indications	Cautions
β-Blocker	Blocks β ₁ - adrenoreceptors, leading to reduction in peripheral arterial resistance	Benign prostatic hyperplasia	Postural hypotension, urinary incontinence
ACE inhibitor	Inhibits conversion of angiotensin I to angiotensin II, leading to a reduction in peripheral arterial resistance	Heart failure, LV dysfunction, post MI or established CHD, type 1 diabetic nephropathy	Pregnancy, renovascular disease
Angiotensin II receptor blocker	Blocks angiotensin II receptors, leading to reduction in peripheral arterial resistance	ACE inhibitor intolerance, type 2 diabetic nephropathy, hypertension with LVH, heart failure of ACE-intolerant patients, post MI	Pregnancy, renovascular disease
β-Blocker	Blocks β ₁ - adrenoreceptors, leading to reduction in cardiac output, alteration of baroreceptor reflex sensitivity and reduction of plasma renin	MI, angina, heart failure	Asthma/COPD, heart block, acute heart failure, diabetes (except with coronary heart disease), PVD
Calcium channel blocker (dihydropyridine)	Inhibits L-type calcium channels in smooth muscle cells, leading to peripheral vascular relaxation	Elderly, ISH, angina	
Calcium channel blocker (non-dihydropyridine)	Inhibits transmembrane calcium entry into myocytes, leading to reduced cardiac output	MI, angina	Heart block, heart failure, combination with β-blockade
Loop diuretic	Inhibits absorption of electrolytes from renal tubules and loop of Henle	Heart failure	Hyponatraemia, pregnancy
Spironolactone	Inhibits sodium and water reabsorption and excretion of potassium	Heart failure	Hyperkalaemia (especially in combination with ACE-I/ARB), gynaecomastia and nipple tenderness
Thiazide/thiazide-like diuretics	Inhibits Na/Cl co-transporter in distal renal tubules, promoting sodium excretion	Elderly, heart failure, secondary stroke prevention	Impaired glucose tolerance, gout, hyponatraemia

ACE = angiotensin-converting enzyme; LV = left ventricular; MI = myocardial infarction; CHD = coronary heart disease; LVH = left ventricular hypertrophy; COPD = chronic obstructive pulmonary disease; PVD = peripheral vascular disease; ISH = isolated systolic hypertension; ARB = angiotensin receptor blocker.

ตารางที่ 5. Calcium channel blockers

Drug	T _{1/2} (h)	Modified release ^a	Negative inotropic effect ^b	Vasodilator ^c	Bradycardia ^d	Dose reduction ^e	Pregnancy ^f	Breastfeeding ^g
Amlodipine	30-60	No	No	+++	No	L	?A,3	A
Felodipine	12-25	Yes	No	+++	No	L	A	
Isradipine	2-6	No	+	+++	No	L	?A,3	A
Lacidipine	7-8	No	+	+++	No	L	?A,3	A
Lercanidipine	3-5	No	+	+++	No	L,R	A	A
Nicardipine	1-12	Yes	+	+++	No	L,R	?A,3	A
Nifedipine	2-4	Yes	+	+++	No	L	?A,3	
Diltiazem	2-5	Yes	++	++	Yes	L,R	A	?A
Verapamil	2-5	Yes	+++	+	Yes	L	A	

T_{1/2} = plasma half-life.

^aFormulation available to prolong effect. ^bWhen present, avoid in heart failure. ^cComparative degree of vasodilator action. ^dReduces heart rate at rest and on exercise. ^eReduce dose or avoid in liver (L) impairment, or reduce dose in renal (R) impairment. ^fAvoid (A), or avoid (?A) unless essential in third (3) trimester as may inhibit labour. ^gManufacturer advises avoid (A) since no information available, or avoid (?A) unless no suitable alternative.

transmembrane L-type channels ของ smooth muscle cell ของหลอดเลือดแดง ส่วนกลุ่ม non-dihydropyridine ได้แก่ ยา verapamil และยา diltiazem จะออกฤทธิ์เด่นที่ myocardium เพื่อลดอัตราการเต้นของหัวใจและลดความแรงในการบีบตัวของกล้ามเนื้อหัวใจได้ด้วย

เภสัชจลนศาสตร์: โดยส่วนใหญ่แล้ว ยากลุ่มนี้จะออกฤทธิ์สั้น ดังนั้นจึงต้องมีการทำเม็ดยาเป็นพิเศษเพื่อให้ออกฤทธิ์ได้นานขึ้น โดยยา amlodipine มีค่าครึ่งชีวิตที่ยาวนานกว่าตัวอื่น คือ 1-2 วัน

ผลข้างเคียง: ในกลุ่ม dihydropyridine อาจทำให้มีอาการร้อนวูบวาบ ปวดศีรษะ และขาบวมได้ หรืออาจทำให้หัวใจเต้นเร็วขึ้น โดยขึ้นกับชนิดของยาและรูปแบบเม็ดยา ถ้าเป็น modified-release formulation อาจมีผลข้างเคียงน้อยกว่า ส่วน non-dihydropyridine จะขยายหลอดเลือดแดงน้อยกว่า แต่จะทำให้หัวใจเต้นช้าลงได้ และอาจข้ามมากถ้ารับประทานร่วมกับ beta blocker ยากลุ่มนี้จะกดการบีบตัวของหัวใจ ดังนั้นอาจทำให้โรคหัวใจล้มเหลวกำเริบได้

ตารางที่ 6. β-Adrenoceptor antagonists

Drug	T _{1/2} (h)	Selectivity ^a	Vasodilator activity ^b	Dose reduction ^c	Pregnancy ^d	Breast-feeding ^e
Acebutolol	7	Yes	No	R	A 1,2	?A
Atenolol	7	Yes	No	R	A 1,2	?A
Bisoprolol	11	Yes	No	L,R	A 1,2	
Carvedilol	6	No	Yes	L	A 1,2	
Celiprolol	5	Yes	Yes	R	A 1,2	?A
Labetalol	3	Yes	Yes	L,R		
Metoprolol	3-10	Yes	No	L	A 1,2	
Nadolol	17-24	No	No	L,R	A 1,2	?A
Nebivolol	10	Yes	Yes	L,R	A 1,2	?A
Oxprenolol	2	No	Yes	L	A 1,2	
Pindolol	4	No	Yes	R	A 1,2	
Propranolol	4	No	No	L,R	A 1,2	
Timolol	2-5	No	No	L,R	A 1,2	

T_{1/2} = plasma half-life.

^aβ₁-Adrenoceptor selective (cardioselective). ^bVasodilator action in addition to β-adrenoceptor antagonist action. ^cAvoid or reduce dose in liver (L) or renal (R) impairment. ^dAvoid (A) in first (1) or second (2) trimester. ^ePossibly avoid (?A) as present in breast milk in quantities that may affect the infant.

Beta-Blockers

กลไกการออกฤทธิ์: ลดความดันโลหิต โดยลด cardiac output และช่วยลดการหลั่ง renin ออกมาจากไตได้ แบ่งเป็นกลุ่มย่อยคือ

- **β₁-adrenoceptor selective** (ยา atenolol, ยา bisoprolol, ยา metoprolol) ซึ่ง β₁-adrenoceptor จะเด่นที่หัวใจ ดังนั้นจึงเป็น cardio-selective แต่ฤทธิ์ cardio-

selective จะลดลงตามขนาดยาที่สูงขึ้น

- **Non-selective** (propranolol) ออกฤทธิ์ที่ β₁ และ β₂-adrenoceptor มีฤทธิ์ลดความดันโลหิตและมีผลข้างเคียงกับหลอดเลือดได้

- **Vasodilator activity** (ยา carvedilol, ยา nebivolol) เช่น ยา carvedilol จะมีฤทธิ์ β-adrenoceptor antagonist

ตารางที่ 7. Other antihypertensive drugs

Drug	T _{1/2} (h)	Dose reduction ^a	Pregnancy ^b	Breastfeeding ^c
Vasodilators				
Aliskiren	40	R	A	A
Hydralazine	4	L,R		
Minoxidil	3-4	R	A	
Centrally-acting antihypertensives				
Clonidine	20-25			A
Methyldopa	1-2	L,R		
Moxonidine	2-3	L,R	A	A
α-Adrenoceptor antagonists				
Doxazosin	9-12			A
Indoramin	5			
Prazosin	3	L,R		
Terazosin	12			

T_{1/2} = plasma half-life.

^aReduce dose or avoid in liver (L) or renal (R) impairment. ^bAvoid (A). ^cAvoid (A).

สามารถขยายหลอดเลือดได้โดยตรง และยา nebivolol ที่ออกฤทธิ์ส่งเสริมให้ endothelial cell หลั่ง nitric oxide ออกมามากขึ้น จึงช่วยขยายหลอดเลือดได้อีกทางหนึ่ง

เภสัชจลนศาสตร์: แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ lipophilic ได้แก่ ยา propranolol และยา metoprolol จะดูดซึมในลำไส้ได้ดีและเมตาบอไลซ์ที่ตับ มีค่าครึ่งชีวิตที่สั้นกว่ากลุ่มที่เป็น hydrophilic ที่ขับออกทางไตซึ่งจะมีค่าครึ่งชีวิตที่ยาวกว่า เช่น ยา atenolol แต่จะดูดซึมได้น้อยกว่าในทางเดินอาหาร

ผลข้างเคียง: ยากลุ่ม β₁-adrenoceptor selective ถ้าให้ปริมาณมากในทันทีในผู้ป่วยที่มี left ventricular dysfunction อยู่ อาจทำให้หัวใจล้มเหลวเฉียบพลัน หัวใจเต้นช้ามาก ในบางรายอาจหมดสติได้ และอาจมีผลกับหลอดเลือดส่วนปลายที่ขาดเลือดอยู่แล้ว หรือโรคหัวใจและหลอดเลือดส่วนปลาย ทำให้เกิด intermittent claudication และ Raynaud's phenomenon รุนแรงขึ้นได้ ส่วนกลุ่มที่มีฤทธิ์ต่อ β₂-adrenoceptor antagonist จะทำให้หลอดลมตีบตัวได้ โดย

เฉพาะในผู้ป่วยโรคหืด นอกจากนี้ทั้งกลุ่มอาจบดบังอาการน้ำตาลในเลือดต่ำของผู้ป่วยเบาหวานเพราะไปยับยั้งอาการแสดงทางร่างกาย เช่น อาการใจสั่นที่เกิดจากน้ำตาลในเลือดต่ำได้ และยังมีผลเสียต่อระดับไขมันในเลือด คือจะไปเพิ่มไขมัน triglyceride และลดระดับ HDL-Cholesterol ในกลุ่ม lipophilic อาจผ่านเข้าสู่ blood-brain barrier มีผลต่อการหลับฝัน และการรับรู้ได้บ้าง การหยุดยากลุ่มนี้แบบกะทันหันจะเกิด upregulation ของ β-adrenoceptor มากขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้ร่างกายตอบสนองต่อ catecholamine มากขึ้น จึงเกิดอาการใจสั่น หัวใจเต้นเร็วผิดปกติได้

RAAS (renin-angiotensin-aldosterone system) Blockers

ได้แก่ ยากลุ่ม Angiotensin-Converting Enzyme (ACE) Inhibitors, Angiotensin II Receptor Antagonists, Direct renin Inhibitors

กลไกการออกฤทธิ์: ยากลุ่มนี้มีผล

ในการควบคุมความดันโลหิตโดยยับยั้ง RAAS (renin-angiotensin-aldosterone system) ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อย ได้แก่ ยากลุ่ม ACEIs, ARBs และยากลุ่มใหม่คือ Direct Renin Inhibitors

Angiotensin-Converting Enzyme (ACE) Inhibitors

(ยา captopril, ยา enalapril, ยา lisinopril, ยา quinapril, ยา ramipril, ยาtrandolapril, ยา perindopril)

กลไกการออกฤทธิ์: มีผลยับยั้ง angiotensin-converting enzyme ทำให้ angiotensin I ไม่เปลี่ยนไปเป็น angiotensin II ซึ่งส่งผลทำให้ความดันโลหิตลดลง

Angiotensin II Receptor Antagonists (ARBs)

(ยา losartan, ยา valsartan, ยา candesartan, ยา eprosartan, ยา irbesartan, ยา telmisartan, ยา olmesartan)

กลไกการออกฤทธิ์: ออกฤทธิ์ขัดขวาง angiotensin II ที่ angiotensin type I (AT₁) receptor ยากลุ่ม ARBs จึงจะให้ผลที่จำเพาะเจาะจงมากกว่ายาในกลุ่ม ACEIs และไม่มีผลต่อการเพิ่มระดับของ bradykinin และ prostaglandin เหมือนดังยากลุ่ม ACEIs

Direct Renin Inhibitors (DRIs)

(ยา aliskiren)

กลไกการออกฤทธิ์: ยับยั้งการหลั่ง renin ซึ่งเป็น rate limiting step ของ RAAS ทำให้ plasma renin activity (PRA) ลดลง และสามารถยับยั้งการเปลี่ยน angiotensinogen ไปเป็น angiotensin I ได้ ซึ่งการใช้ DRIs, ACEIs และ ARBs จะกีด negative feedback loop นี้ ส่งผลให้เพิ่ม plasma renin concentration ซึ่งพบว่าผลรวมของ

การใช้ ACEIs และ ARBs จะพบการเพิ่มขึ้นของ PRA แต่การใช้ aliskiren ทั้งแบบยาเดี่ยวและใช้ร่วมกับยาลดความดันโลหิตอื่นๆ มีผลทำให้ renin ลดลง

ผลข้างเคียง: ยาในกลุ่ม ACEIs อาจทำให้เกิดอาการไอ ซึ่งเกิดจากการเพิ่มระดับของ bradykinin และอาจเกิด angioedema ได้ ส่วนยาในกลุ่ม ARBs นี้จะไม่พบอาการไอและการเกิด angioedema พบได้น้อยกว่ามาก ยาทั้ง 2 กลุ่มอาจทำให้ระดับโพแทสเซียมสูงขึ้นได้ในรายที่ไตมีปัญหาอยู่ ส่วนยาในกลุ่ม DRIs อาจมีปัญหาปวดท้อง ท้องเสียได้ แต่ข้อมูลการใช้ยังมีน้อย

Diuretics

เป็นกลุ่มยาที่ออกฤทธิ์ในการเพิ่มการขับน้ำออกจากร่างกายผ่านทางปัสสาวะ ซึ่งจะมีความเกี่ยวพันโดยตรงกับการทำงานของไต ส่งผลให้ลดอาการบวม ลดความดันโลหิตลงได้

Thiazide diuretic

(ยา hydrochlorothiazide, HCTZ)

กลไกการออกฤทธิ์: ออกฤทธิ์ที่ท่อไตส่วน distal convoluted tubule โดยยับยั้งการขนส่งร่วมกันของ Na⁺/Cl⁻ เพิ่มการขับโซเดียมและโพแทสเซียม เรามักใช้ปริมาณเล็กน้อยในการลดความดันโลหิต โดยไม่ต้องการให้มีการขับปัสสาวะออกมามากเกินไป

Loop diuretics

(ยา furosemide, ยา torasemide)

กลไกการออกฤทธิ์: ออกฤทธิ์ยับยั้งการดูดกลับของโซเดียมและคลอไรด์ที่บริเวณ Henle's loop ของไต ทำให้มีการขับน้ำและเกลือแร่ต่างๆ ได้แก่ โซเดียม คลอไรด์ แมกนีเซียม และแคลเซียม โดยปกติจะ

ไม่ได้ใช้ เว้นแต่มีอาการบวมน้ำหรือยังไม่สามารถควบคุมความดันโลหิตได้ด้วยยา 2 ชนิดขึ้นไป

Potassium-sparing diuretics

(ยา spironolactone, ยา amiloride)

กลไกการออกฤทธิ์: ออกฤทธิ์ยับยั้งการแลกเปลี่ยน Na⁺/K⁺ ใน collecting duct นอกจากนี้ยาบางตัวในกลุ่มยังยับยั้งการทำงานของ aldosterone ทำให้มีการขับน้ำและเกลือแร่ โดยยับยั้งการสูญเสียโพแทสเซียมไปกับปัสสาวะ

ผลข้างเคียง: อาจส่งผลกระทบต่อระดับเกลือแร่และการทำงานของไตได้ โดย HCTZ มักพบปัญหาระดับโซเดียมต่ำ ระดับโพแทสเซียมต่ำ และระดับกรดยูริกสูง นอกจากนี้ยังมีผลเสียต่อระดับไขมันและน้ำตาลในเลือดด้วย ส่วน loop diuretics มักทำให้เกิดระดับโพแทสเซียมต่ำและภาวะขาดน้ำไตเสื่อมสภาพจนไตวายได้ถ้าใช้ปริมาณสูง ส่วนกลุ่ม potassium-sparing diuretics อาจเกิดระดับโพแทสเซียมสูงได้ง่ายถ้าใช้ร่วมกับยากลุ่มที่ยับยั้ง RAAS

Centrally-acting Antihypertensives ที่ใช้บ่อย

Centrally-acting α₂-adrenoceptor agonists

กลไกการออกฤทธิ์: เช่น ยา methyl-dopa ซึ่งเป็น prodrug จะถูกเมตาบอลิซึมที่ nerve terminal และออกฤทธิ์ที่ presynaptic α₂-adrenoceptor ที่ brainstem ทำให้ลด sympathetic outflow และเพิ่ม vagal activity ยานี้มักใช้บ่อยในผู้ป่วยที่มีความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์

ผลข้างเคียง: อาจเกิดความดันโลหิตต่ำขณะเปลี่ยนอิริยาบถและออกฤทธิ์ที่สมอง ดังนั้นอาจทำให้ง่วงซึมได้ และอาจทำให้ผล

Coomb's test ผิดปกติได้

α-Adrenoceptor Antagonists (α-Blockers)

(ยา prazosin, ยา doxazosin)

กลไกการออกฤทธิ์: ออกฤทธิ์ที่ pre-synaptic α₁-adrenoceptor ทำให้กล้ามเนื้อเรียบของผนังหลอดเลือดแดงคลายตัว

ผลข้างเคียง: อาจเกิดความดันโลหิตต่ำขณะเปลี่ยนอิริยาบถ ปวดศีรษะ วิงเวียน คลื่นไส้ และกลั้นปัสสาวะไม่อยู่ได้

Hydralazine

กลไกการออกฤทธิ์: ทำให้กล้ามเนื้อ

เรียบของผนังหลอดเลือดแดงคลายตัวโดยตรง มักใช้บ่อยในผู้ป่วยที่มีความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ หรือโรคไตรุนแรง

ผลข้างเคียง: อาจเกิดความดันโลหิตต่ำ ปวดศีรษะ วิงเวียน คลื่นไส้ หัวใจเต้นเร็วได้และในกลุ่มที่เป็น slow acetylator อาจกระตุ้นให้เกิด SLE-like syndrome ได้

Minoxidil

กลไกการออกฤทธิ์: มีฤทธิ์ขยายหลอดเลือดแดงโดยตรงและลดความดันโลหิตได้

แรง มักใช้บ่อยในผู้ป่วยที่มีความดันโลหิตสูงจากโรคไตรุนแรงที่ยังคุมความดันโลหิตไม่ได้และล่างไตอยู่แล้ว

ผลข้างเคียง: อาการร้อหน้าบวม ปวดศีรษะ ใจสั่น ใจเต้นเร็ว นอกจากนี้ยังทำให้ขนตก จึงไม่เหมาะที่จะนำมาใช้ในผู้หญิง และยังทำให้เกิดการคั่งของน้ำและเกลือ ทำให้เกิดอาการบวมได้ง่ายจากการกระตุ้นระบบ RAAS จึงอาจต้องใช้ยากลุ่ม ACEIs, β-blockers, diuretics ร่วมด้วยเพื่อลดผลข้างเคียง

A list of references can be obtained upon request to the editor.